

Kommunikation und Sprache: Semantische, pragmatische, psychologische Aspekte und das Beispiel der Kommunikation in der Schule

Ενότητα 12: (Επικ)κοινωνι(α)κές σχέσεις στο σχολείο: Αναστοχαστική Πράξη II: Βαγγέλης

Ελένη Μπουτουλούση (καθηγ. εφαρμοσμένης γλωσσολογίας)
Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

(Επικ)κοινωνι(α)κές σχέσεις στο σχολείο:

Αναστοχαστική Πράξη II: Βαγγέλης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

Εισαγωγή

1. Πρώτη περιγραφή της δασκάλας
2. Σχόλια, ερωτήματα, προτάσεις Ομάδας
3. Δεύτερη περιγραφή δασκάλας
4. Σχόλια, ερωτήματα, προτάσεις ομάδας
5. Παιδαγωγικές παρεμβάσεις, νέες παρατηρήσεις, αλλαγές στα συναισθήματα και την οπτική της δασκάλας
6. Η τάξη και ο Βαγγέλης αλλάζουν
7. Νέες παρεμβάσεις με θέμα την αρχηγία και ομαδικούς τρόπους δουλειάς
8. Τα αξιώματα της επικοινωνίας και το παράδειγμα του Βαγγέλη
9. Ο μαθητής ως πρόσωπο και η αναγνώρισή του
10. Βιβλιογραφία

Σκοποί ενότητας

- Στις Ενότητες 11 και 12 ασχολούμαστε με προβλήματα επικοινωνίας και σχέσεων στο σχολείο μέσα από την προσέγγιση της αναστοχαστικής πράξης και με παραδείγματα από τη συνεργασία εκπαιδευτικών και μιας ομάδας στήριξης αναστοχαστικής πράξης.
- Στις ενότητες 11 και 12 έχουμε τη δυνατότητα να αναλύσουμε την επικοινωνία στην πολυπλοκότητα της πράξης. Από τη μια αξιοποιούμε έτσι τις αρχές, μεθόδους, έννοιες, οπτικές με τις οποίες ήρθαμε σε επαφή στις πρώτες 10 ενότητες. Από την άλλη τις συνθέτουμε με νέες που έχουν αναπτυχθεί στους χώρους της ψυχολογίας και κοινωνιολογίας και διέπουν την αντιμετώπιση προβλημάτων στο σχολείο από μια ομάδα στήριξης για εκπαιδευτικούς στο πλαίσιο της προσέγγισης της αναστοχαστικής πράξης.

Σκοποί ενότητας

- Στην Ενότητα 11 παρουσιάζεται το ιστορικό της ομάδας αναστοχαστικής πράξης, πληροφορίες για τον τρόπο σύστασης και λειτουργίας της, για τα μέλη της κ.ά. Στη συνέχεια δίνονται βασικά στοιχεία σχετικά με τις αρχές, τις μεθόδους και τους στόχους της.
- Στην Ενότητα 12 παρουσιάζεται ένα περιστατικό προβληματικών σχέσεων στο σχολείο με αφορμή έναν μαθητή, τον Βαγγέλη. Γίνεται μια συνοπτική αναφορά στις περιγραφές της εκπαιδευτικού, στα σχόλια, τα ερωτήματα και τις προτάσεις της ομάδας στήριξης, στις παρεμβάσεις και στις αλλαγές των σχέσεων στην τάξη.

**Ενότητα 12: (Επικ)κοινωνι(α)κές σχέσεις στο
σχολείο:
Αναστοχαστική Πράξη II: Βαγγέλης**

Εισαγωγή (1/2)

Το περιστατικό προβληματικών σχέσεων στο σχολείο με αφορμή τον μαθητή Βαγγέλη περιγράφεται αναλυτικά στις σελίδες 46-74 του παρακάτω βιβλίου:

Κωτσάκης, Δ. & Μουρελή, Ε. & Μπίμπου, Α. & Μπουτουλούση, Ε. Αλεξανδρή, Χ. & Γκέσογλου, Ε. & Καραμανώλη, Κ. & Καρπούζα, Α. & Σπανοπούλου, Ε. (2010): *Αναστοχαστική Πράξη. Ο αποκλεισμός στο σχολείο*. Αθήνα: Νήσος.

Εισαγωγή (2/2)

Γίνεται μια συνοπτική αναφορά στις

- περιγραφές της εκπαιδευτικού
- στα σχόλια, τα ερωτήματα και τις προτάσεις της ομάδας στήριξης, στις παρεμβάσεις και στις αλλαγές των σχέσεων στην τάξη.

1. Πρώτη περιγραφή της δασκάλας (1/5)

Ο Βαγγέλης:

- είναι επιθετικός
- ενοχλεί τους συμμαθητές του
- Τον σιχαίνονται γιατί τρώει τις μύξες του
- είναι στα μάτια όλων υπεύθυνος

- κοιτάει με απορία τη δασκάλα όταν τον μαλώνει
- Δεν υπερασπίζεται τον εαυτό του
- η μητέρα του τον καμαρώνει και τον υποστηρίζει, προστατεύει
- δέρνει τον αδερφό του

- καλός στα μαθηματικά
- κάθεται μόνος στα διαλείμματα
- απαθής στην τάξη

1. Πρώτη περιγραφή της δασκάλας (2/5)

Β' τάξη δημοτικού, Ιανουάριος

Η προβληματική κατάσταση.

Ο Βαγγέλης από την πρώτη μέρα που ήρθε στο σχολείο ήταν επιθετικός. Είναι ένα παιδί μικρόσωμο, κλειστό, αγέλαστο, λιγομίλητο, ευερέθιστο, επιθετικό. Δεν έχει πολλές σχέσεις με τα άλλα παιδιά. Η επίδοσή του στα μαθήματα είναι σχετικά καλή, ιδιαίτερα στα Μαθηματικά, δε συμμετέχει όμως πολύ στις συζητήσεις στην τάξη. Ενοχλεί τους συμμαθητές του, τους επιτίθεται με γρήγορες, νευρικές κινήσεις, αρπάζει από το λαιμό, γρατζουνάει στο πρόσωπο, κλωτσάει, αφήνει σημάδια. Τα παιδιά διαμαρτύρονται για την επιθετική συμπεριφορά του, λένε ότι τους αηδιάζει γιατί τρώει τις μύξες του, δεν κάθονται στο θρανίο μαζί του (Σπανοπούλου / Μουρελή 2010: 46).

1. Πρώτη περιγραφή της δασκάλας (3/5)

Η κατάσταση στην Α' τάξη

Τα αγόρια είναι 4 και τα κορίτσια 9. Ο Βαγγέλης κάθεται πιο συχνά, μετά από πολλές αλλαγές, με τον Κοσμά με τον οποίο έχει και τη μεγαλύτερη αντιπαράθεση. Στα διαλείμματα είναι μόνος ή βρίσκει τον μεγαλύτερο αδερφό του, τον οποίο, όπως λέει η μητέρα του, μερικές φορές, δέρνει. Το θέμα αυτό με δυσαρεστούσε, γιατί συμπαθούσα τον αδερφό του, ένα ήπιο και μάλλον δειλό παιδί, που ήταν παλιότερα μαθητής μου. Ήταν ένας επιπλέον λόγος, νομίζω, να μη βλέπω το Βαγγέλη με ιδιαίτερη συμπάθεια.

Η κατάσταση στην Β' τάξη

Στη Β' τάξη η απομόνωσή του από τα υπόλοιπα παιδιά είναι πιο εμφανής. Τα αγόρια παίζουν μεταξύ τους, τα κορίτσια δεν του δίνουν σημασία, αυτός φαίνεται απαθής και οποιαδήποτε προσπάθειά μου για να συμμετέχει στην τάξη, πέφτει στο κενό.

(Σπανοπούλου / Μουρελή 2010: 46-47).

1. Πρώτη περιγραφή της δασκάλας (4/5)

Η επιθετικότητα του Βαγγέλη είναι το πρόβλημα

Οι φασαρίες με το Βαγγέλη προκαλούν διαρκή αναστάτωση. Προσπαθώ με επιπλήξεις, νουθεσίες, αλλαγή θέσεων, συζητήσεις, να ησυχάζω τα πράγματα, αλλά η ησυχία κρατάει πολύ λίγο. Υπάρχει ένταση και εκνευρισμός στην τάξη. Στα μάτια όλων, καθώς και στα δικά μου, ο Βαγγέλης είναι ο κύριος υπεύθυνος γι' αυτό. Εκείνο που μου προκαλεί απορία είναι ο τρόπος που με κοιτάζει πολλές φορές, όταν τον επιπλήττω. Δείχνει να εκπλήσσεται. Ένα επεισόδιο πολύ βίαιο, με θύμα ένα μικρότερο παιδί, με έκανε να τον μαλώσω πολύ έντονα. Δεν είπε τίποτα για να υπερασπιστεί τον εαυτό του. Κοιτούσε με απορία και παράπονο, ενώ όλοι ήταν εναντίον του. Βασικά θεωρώ πως η επιθετικότητά του έκανε τ' άλλα παιδιά να μην τον θέλουν στην παρέα τους.

(Σπανοπούλου / Μουρελή 2010: 47-48).

1. Πρώτη περιγραφή της δασκάλας (5/5)

Η οικογένεια του Βαγγέλη και η σχέση της με το σχολείο

Στο παρελθόν είχα καλή σχέση με τη μητέρα λόγω του μεγαλύτερου αδελφού. Καμάρωνε για το Βαγγέλη και μιλούσε με ευχαρίστηση για τη ζωντάνια του και το δυναμικό τρόπο, όπως έλεγε, που αντιμετώπιζε τα πράγματα. Αυτό μ' ενοχλούσε πολύ, ιδιαίτερα όταν αναφερόταν στο ξύλο που έδινε ο μικρός στο μεγάλο γιο.

Μετά η σχέση μας άλλαξε. Άρχισε να έχει αρνητικά συναισθήματα για το σχολείο. Στη μέση της χρονιάς ανάφερε στο διευθυντή ότι σκεφτόταν ν' αλλάξει σχολείο στο παιδί. Κάποια στιγμή εμφανίστηκε στην τάξη και του πήρε το ρολόι που φορούσε. Αναρωτήθηκα αν φοβήθηκε μην του το πάρουν τ' άλλα παιδιά. Προς το τέλος της χρονιάς, ήταν παρούσα σ' ένα βίαιο επεισόδιο του Βαγγέλη μ' ένα συμμαθητή του. Θύμωσε πολύ που μάλωσα το γιο της και κατηγορήσε φωνάζοντας το σχολείο. Ήταν φανερό ότι θεωρούσε ότι τον αδικούσαμε.

(Σπανοπούλου / Μουρελή 2010: 48-40)

2. Σχόλια, ερωτήματα, προτάσεις Ομάδας (1/10)

Συνοπτικά:

- Σύνδεση επιθετικότητας και απομόνωσης, αποκλεισμού του Βαγγέλη
- Τον απομονώνουν, επειδή είναι επιθετικός ή είναι επιθετικός επειδή τον απομονώνουν;
- Καυγάδες – απομόνωση – καυγάδες – απομόνωση: αλυσίδα
- Ποιος είναι ο φταίχτης; Γίνεται να απαντηθεί το ερώτημα αυτό;
- Πώς νιώθει ο Βαγγέλης;
- Καταλαβαίνει γιατί τον μαλώνει η δασκάλα;
- Η μητέρα τον θεωρεί «δυνατό»
- Μητέρα - δασκάλα: πώς επηρεάζει τη σχέση τους ο τρόπος που βλέπουν τον Βαγγέλη;

2. Σχόλια, ερωτήματα, προτάσεις Ομάδας (2/10)

- Το βασικό ερώτημα είναι πώς συνδέονται η επιθετικότητα και ο αποκλεισμός. Οι μαθητές απομονώνουν τον Βαγγέλη επειδή είναι «επιθετικός» ή ο Βαγγέλης είναι επιθετικός επειδή τον απομονώνουν; Επειδή τους κάνει να φοβούνται και να τον σιχαίνονται, αφού τρώει τις μύξες του και είναι γενικά ζόρικος;
- Μα πρόκειται για μία αλυσίδα: καυγάδες-απομόνωση-καυγάδες-απομόνωση κ.ο.κ. Είναι δυνατόν να βρεθεί η αρχή;
(Σπανοπούλου / Μουρελή 2010: 49)

2. Σχόλια, ερωτήματα, προτάσεις Ομάδας (3/10)

- Μα και στο κάθε επεισόδιο καυγά είναι δυνατόν να βρεθεί ποιος άρχισε πρώτος; Μπορεί η αρχή ενός καυγά να είναι κάτι αδιόρατο και στιγμιαίο, όπως μια απειλητική ματιά ή μια ματιά που αποφεύγεται, μια πλάτη που στρέφεται ελαφρά, μια απάντηση που δεν δίνεται σε μια ερώτηση που μένει εκκρεμής και προκαλεί αμηχανία ή θυμό.
- Το ερώτημα «ποιος έκανε την αρχή» ή «τι προηγήθηκε» είναι σημαντικό γιατί στην καθημερινή ζωή η απάντηση σε αυτό συνήθως ταυτοποιεί τον φταίχτη: αν ο αποκλεισμός του Βαγγέλη από τα παιδιά προηγήθηκε, τότε ο αποκλεισμός προκάλεσε την επιθετική συμπεριφορά, άρα τα παιδιά είναι οι φταίχτες. Αν η επιθετική συμπεριφορά του Βαγγέλη προηγήθηκε, τότε αυτή προκάλεσε τον αποκλεισμό, άρα ο Βαγγέλης είναι ο φταίχτης. (Σπανοπούλου / Μουρελή 2010: 49)

2. Σχόλια, ερωτήματα, προτάσεις Ομάδας (4/10)

- Αν όμως δεχόμαστε ότι το ερώτημα «ποιος έκανε την αρχή» δεν είναι δυνατόν να απαντηθεί με βεβαιότητα, τι καθορίζει εντέλει την απάντηση στο «ποιος φταίει»;
- Για την δασκάλα, και όχι μόνο γι' αυτήν, ο Βαγγέλης είναι ο υπαίτιος του προβλήματος στην τάξη, άρα και υπαίτιος της απομόνωσής του. Ίσως ένας λόγος που η δασκάλα απάντησε έτσι στο ερώτημα «ποιος φταίει» είναι ότι η προφανής βιαιότητα της συμπεριφοράς του Βαγγέλη τής δημιουργεί πολύ μεγαλύτερα προβλήματα από ότι η λιγότερο προφανής απομόνωσή του, η οποία δημιουργεί προβλήματα μόνο στον ίδιο.

(Σπανοπούλου / Μουρελή 2010: 49)

2. Σχόλια, ερωτήματα, προτάσεις Ομάδας (5/10)

- Ίσως πρέπει να δούμε τι συμβαίνει στον Βαγγέλη: τι αισθήματα έχει; Πώς βλέπει τα πράγματα από την δική του σκοπιά; Είναι ένα παιδί γεμάτο θυμό που εκδικείται γιατί το αποκλείουν; Ή είναι ένα παιδί ζόρικο που του αρέσει να λύνει τις διαφορές του με το ξύλο σε μια τάξη που δεν προτιμά αυτό τον τρόπο; [...]
- Ο Βαγγέλης ίσως αισθάνεται ότι η δασκάλα τον αδικεί. Όταν τον μαλώνει, ο Βαγγέλης δεν μιλάει, αλλά την κοιτάει με απορία, ίσως και παράπονο. Σαν να μην κατανοεί γιατί τον μαλώνει, σαν να περιμένει άλλη αντίδραση από αυτή. Ίσως την αντίδραση που έχει η μητέρα του;
(Σπανοπούλου / Μουρελή 2010: 50)

2. Σχόλια, ερωτήματα, προτάσεις Ομάδας (6/10)

- Η μητέρα του άραγε αντιδρά διαφορετικά; Άραγε στην οικογένειά του το να είναι κανείς τόσο δυναμικός και να δέρνει είναι θετικό, ίσως και επαινετό;
- Ίσως έτσι να είναι, μια που η μητέρα μιλάει στην δασκάλα για την «ζωντάνια» και τον «δυναμισμό» του Βαγγέλη, ίσως να νοιώθει ευχαρίστηση γι' αυτά τα στοιχεία της συμπεριφοράς του. Ο Βαγγέλης δέρνει τον αδερφό του και η μητέρα δεν το αναφέρει αυτό ως πρόβλημα αλλά στο πλαίσιο της σύγκρισης των δύο παιδιών – και η σύγκριση αυτή φαίνεται να ευνοεί τον «δυνατό» Βαγγέλη παρά τον «αδύναμο» αδερφό. Η προτίμηση αυτή της μητέρας κάνει την δασκάλα να δυσανασχετεί, γιατί η ίδια συμπαθεί τον ήσυχο μεγάλο αδερφό, τον οποίο νοιώθει να αδικεί η μητέρα.
(Σπανοπούλου / Μουρελή 2010: 50)

2. Σχόλια, ερωτήματα, προτάσεις Ομάδας (7/10)

- Εξάλλου, συνήθως οι δάσκαλοι τείνουν να συμπαθούν τα ήσυχα παιδιά παρά τα ζωηρά στο ισχύον εκπαιδευτικό σύστημα.
- Πράγματι, μητέρα και δασκάλα φαίνεται να εκτιμούν διαφορετικά την δυναμική λύση των προβλημάτων και διακρίνουν διαφορετικά τα δύο αδέρφια, πράγμα που τις φέρνει ως ένα σημείο αντιμέτωπες. Τι ρόλο έπαιξε άραγε μια τέτοια διαφορά στην εξέλιξη της σχέσης τους; Μήπως αυτή η διαφορά είναι η βάση της αλλαγής στην σχέση τους; (Σπανοπούλου / Μουρελή 2010: 50)

2. Σχόλια, ερωτήματα, προτάσεις Ομάδας (8/10)

- Η στάση που είχε η μητέρα στο επεισόδιο βίας στην αυλή, μας κάνει να σκεφτούμε ότι θεωρεί ότι τα παιδιά επιτίθενται στον γιο της και ότι η δασκάλα τον αδικεί και δεν τον υπερασπίζεται. Χωρίς να εξετάσει τι έγινε, αυθόρμητα και άμεσα θεώρησε υπαίτιο της σύγκρουσης τον μαθητή που χτυπούσε ο γιος της. Φαίνεται λοιπόν βάσιμο να πούμε ότι μητέρα και γιος έχουν αντίθετη άποψη από την δασκάλα για το ποιος φταίει.

(Σπανοπούλου / Μουρελή 2010: 51)

2. Σχόλια, ερωτήματα, προτάσεις Ομάδας (9/10)

Πρόταση:

Χρειαζόμαστε περισσότερες παρατηρήσεις για τις σχέσεις του Βαγγέλη μέσα και έξω από την τάξη, ώστε να έχουμε μια πληρέστερη εικόνα της κατάστασης. Θα ήταν χρήσιμο να μάθουμε περισσότερα για το πως είναι τα πράγματα μέσα στην τάξη αλλά και στο διάλειμμα.

(Σπανοπούλου / Μουρελή 2010: 51)

2. Σχόλια, ερωτήματα, προτάσεις Ομάδας (10/10)

«Ένα φαινόμενο παραμένει ανεξήγητο εφόσον το φάσμα της παρατήρησης δεν είναι αρκετά ευρύ ώστε να περιλαμβάνει το γενικό πλαίσιο* μέσα στο οποίο εκδηλώνεται αυτό το φαινόμενο.» (Watzlawick 2005: 34)

**τα γλωσσικά, πολιτισμικά, κοινωνικά συμφραζόμενα*

3. Δεύτερη περιγραφή δασκάλας

B´ Τάξη Φεβρουάριος

- Η δασκάλα παρατηρεί συμπεριφορές που φέρνουν στο προσκήνιο τον αποκλεισμό του Βαγγέλη και τις σχέσεις των παιδιών μεταξύ τους.
- Ποιος είναι ο Κοσμάς και ο Άρης που κάθονται μαζί του; Ο Κοσμάς φέρεται αρχηγικά. Είναι σε ανταγωνισμό με τον Βαγγέλη για την αρχηγία; Οι δυο τους ζητούν τη βοήθεια του στα μαθηματικά. Είναι τα μαθηματικά μια γέφυρα μεταξύ τους που μπορεί να αξιοποιηθεί από τη δασκάλα;

4. Σχόλια, ερωτήματα, προτάσεις ομάδας (1/2)

- *Ο αποκλεισμός του Βαγγέλη είναι πια το πρωτεύον πρόβλημα.*
- Η μεγάλη απομόνωση του Βαγγέλη είναι επώδυνη στη δασκάλα.
- Γιατί ο Βαγγέλης είναι απομονωμένος; Ίσως η οικογένεια του είναι μια κλειστή οικογένεια και ο ίδιος επίσης. Αποκλείει τους άλλους και οι άλλοι τον αποκλείουν. Ίσως ένας τρόπος να είσαι κλειστός αλλά συγχρόνως να είσαι μαζί με τους άλλους, είναι να καυγαδίζεις;

(Σπανοπούλου / Μουρελή 2010: 51)

4. Σχόλια, ερωτήματα, προτάσεις ομάδας (2/2)

Πρόταση:

Χρειαζόμαστε να γνωρίσουμε καλύτερα το Βαγγέλη αλλά και την τάξη σαν ομάδα. Ίσως αν βλέπαμε κάποια «σκέφτομαι και γράφω» του Βαγγέλη, μια βιντεοσκόπηση της τάξης σε μάθημα και σε διάλειμμα. Επίσης, θα βοηθούσε ένα ημερολόγιο γεγονότων της ζωής της τάξης.

5. Παιδαγωγικές παρεμβάσεις, νέες παρατηρήσεις, αλλαγές στα συναισθήματα και την οπτική της δασκάλας (1/5)

Β΄ Τάξη, Μάρτιος

- Παιδαγωγικές παρεμβάσεις για ανατροπή των σχέσεων αποκλεισμού.
- Η δασκάλα αναπτύσσει πολλές ομαδικές εργασίες.
- Πειραματίζεται με τα θρανία, δοκιμάζοντας αλλαγές στον τρόπο που κάθονται τα παιδιά.

5. Παιδαγωγικές παρεμβάσεις, νέες παρατηρήσεις, αλλαγές στα συναισθήματα και την οπτική της δασκάλας (2/5)

- Στο θέμα της βίας έχει αρχίσει να σκέφτεται την τάξη σαν σύνολο και όχι σαν κάτι που αφορά μόνο το Βαγγέλη.
- Είναι αυστηρή με όλα τα παιδιά.
- Στις παραινήσεις της περιγράφει το πρόβλημα ως κάτι συλλογικό.
- Είναι φανερό ότι για αυτή δεν είναι πια ο Βαγγέλης ο μόνος υπαίτιος.

5. Παιδαγωγικές παρεμβάσεις, νέες παρατηρήσεις, αλλαγές στα συναισθήματα και την οπτική της δασκάλας (3/5)

Τα «Σκέφτομαι και Γράφω» αφορούν συχνά θέματα που συνδέονται με τη σωματική δύναμη και τη χρήση της.

- «ο μπαμπάς δέρνει»,
- «ο αδελφός δέρνει»,
- «ο Μέγας Αλέξανδρος είναι πολεμιστής»,
- «δεν έχω φίλο τον Κοσμά είναι πετσί και κόκαλο».

5. Παιδαγωγικές παρεμβάσεις, νέες παρατηρήσεις, αλλαγές στα συναισθήματα και την οπτική της δασκάλας (4/5)

Βιντεοσκόπηση: Στην τάξη και στο διάλειμμα

- Η βιντεοταινία είναι συγκλονιστική.
- Ο Βαγγέλης προσπαθεί να μπει στο παιχνίδι των αγοριών. Τα αγόρια δεν ανταποκρίνονται ποτέ σε ό,τι κάνει.
- Όταν μετακινούνται δεν τον καλούν να πάει μαζί τους. Ούτε ο ίδιος τους ακολουθεί.
- Η αμηχανία του, όταν μένει μόνος, είναι βασανιστική.
- Δοκιμάζει να γίνει αποδεκτός περιφρουρώντας το παιχνίδι από τους εισβολείς. Την ικανότητά του να σπρώχνει και να παλεύει τη θέτει με αυτόν τον τρόπο στην υπηρεσία της ομάδας και όχι εναντίον κάποιου μέλους της.
- Τελικά παίζει με κάποιο από τα αγόρια. Η βιντεοσκόπηση καταγράφει μια ρωγή στον αποκλεισμό.

5. Παιδαγωγικές παρεμβάσεις, νέες παρατηρήσεις, αλλαγές στα συναισθήματα και την οπτική της δασκάλας (5/5)

Πρόταση της Ομάδας:

- Η δασκάλα να μην παρεμβαίνει άμεσα, όσον της είναι δυνατόν, αλλά να υιοθετήσει πιο έμμεσους τρόπους αντιμετώπισης του θέματος της βίας
- π.χ. δραματοποιημένα παιχνίδια, ζωγραφιές, εργασίες για αθλήματα και τους κανόνες τους, συζήτηση για το θέμα της αρχηγίας

6. Η τάξη και ο Βαγγέλης αλλάζουν (1/2)

Β' τάξη. Μάιος, Ιούνιος

- Η τάξη αλλάζει
- Παρατηρήσεις ενός μέλους της Ομάδας Αναστοχαστικής Πράξης από μια εκδρομή του σχολείου.
- Επιβεβαίωση των αλλαγών στην τάξη.

6. Η τάξη και ο Βαγγέλης αλλάζουν (2/2)

- Τα αισθήματα της δασκάλας καταλύτης των αλλαγών στην τάξη.
- Η καλή σχέση του Βαγγέλη με την δασκάλα λειτουργεί σαν μια γέφυρα μέσω της οποίας συνδέεται θετικά με τους συμμαθητές του καθώς και με την δουλειά στο σχολείο.
- Είναι σημαντικό για αυτόν να διατηρεί την καλή σχέση μαζί της και να μην την απογοητεύει.
- Η αλλαγή των αισθημάτων της δασκάλας φαίνεται να έχει διακόψει το φαύλο κύκλο των εχθροπραξιών μεταξύ των παιδιών.

7. Νέες παρεμβάσεις με θέμα την αρχηγία και ομαδικούς τρόπους δουλειάς (1/4)

Γ' τάξη: Οκτώβριος

- Παιδαγωγικές παρεμβάσεις για έναν πιο ομαδικό τρόπο δουλειάς στην τάξη:
 - Κυκλική εναλλαγή των μαθητών στα θρανία
 - Ομαδική εργασία με θέμα «Τα ζώα που χάνονται»
- Η μάχη για την αρχηγία έχει αναζωπυρωθεί με την εμφάνιση του Χρίστου:
 - Μέσα από το παιχνίδι να επεξεργαστούν τα παιδιά το θέμα της αρχηγίας.
 - Διάβασμα παραμυθιού, επιλογή ρόλων, δραματοποίηση και συζήτηση στην τάξη για το θέμα της αρχηγίας

7. Νέες παρεμβάσεις με θέμα την αρχηγία και ομαδικούς τρόπους δουλειάς (2/4)

Αποσπάσματα από την απομαγνητοφώνηση της συζήτησης στην τάξη:

- Βαγγέλης: *Εμένα μου κάνει εντύπωση το παραμύθι πως τα ζώα πήγαν δίκαια και ψήφισαν τη κουκουβάγια ενώ έπρεπε να μαλώνουν για ποιος θα βγει αρχηγός.*
- Χρίστος: *Γιατί χρειάζεται και μια δύναμη σε κείνο κει το δάσος και μια εξυπνάδα. Και μόλις ενώνονται αυτά γίνεται ένα πάρα πολύ γερό τείχος.*
- Βαγγέλης: *Μπορεί οι αρχηγοί να' τανε ο ελέφαντας το ελάφι και η κουκουβάγια, γιατί ο ελέφαντας είναι δυνατός, το ελάφι τρέχει γρήγορα και η κουκουβάγια είναι έξυπνη.*

7. Νέες παρεμβάσεις με θέμα την αρχηγία και ομαδικούς τρόπους δουλειάς (3/4)

- *Μαθ/ης: Εμείς έχουμε αρχηγό τον Κοσμά. Επειδή είναι αυτός έξυπνος τρέχει πολύ και κοιτάει όποιον θέλει να μας δείρει και μας προστατεύει.*
- *Μαθ/α: Να μην έχουμε αρχηγό*
- *Δασκάλα: Τι να γίνεται.*
- *Μαθ/ης: Συνεργασία.*
- *Δασκάλα: Συνεργασία και κάθε παιδί ανάλογα μ' αυτό που έχει το καλό που είπε κάποιος.*
- *Άρης: Ανάλογα με το παιχνίδι που παίζουμε μπορεί να είναι ο καθένας αυτός που το παίζει καλύτερα, να είναι ο αρχηγός.*
- *Μαθητής: Εγώ δεν θέλω αρχηγό γιατί μας διατάζουνε και μας πειράζουνε. Να είμαστε χωρίς αρχηγό πιο καλά θα είμαστε.*

7. Νέες παρεμβάσεις με θέμα την αρχηγία και ομαδικούς τρόπους δουλειάς (4/4)

Γ΄ και Δ΄ τάξη

- Στην τάξη επικρατεί πνεύμα και σχέσεις συνεργασίας
Εν τέλει.....
- Τίποτα δε θυμίζει το παρελθόν

8. Τα αξιώματα της επικοινωνίας και το παράδειγμα του Βαγγέλη (1/6)

Πώς συνδέεται το πρώτο αξίωμα της επικοινωνίας με το παράδειγμα του Βαγγέλη;

1ο Αξίωμα της επικοινωνίας: Το ανέφικτο της μη επικοινωνίας - Δεν είναι δυνατόν να μην επικοινωνείς.

- Η σιωπή του Βαγγέλη με μάτια που κοιτούσαν με απορία, όταν τον μάλωνε η δασκάλα, έδειχνε ότι ο Βαγγέλης δεν θεωρεί ότι η συμπεριφορά του είναι παραβατική.

(Το Κεφάλαιο 8. αναφέρεται και στην Ενότητα 10.)

8. Τα αξιώματα της επικοινωνίας και το παράδειγμα του Βαγγέλη (2/6)

Η σιωπή των παιδιών, όταν ο Βαγγέλης πήγαινε κοντά τους για να παίξει, σήμαινε: «δεν σε θέλουμε, δεν σε παίζουμε». Συνήθως η σιωπή συνοδευόταν με στροφή της πλάτης τους προς τον Βαγγέλη. Όταν ο Βαγγέλης αντιδρούσε σε αυτή την σιωπή επιθετικά, η εκπαιδευτικός έριχνε το φταίξιμο στον Βαγγέλη. Όταν άρχισε να παρατηρεί στενά την συμπεριφορά όλων των παιδιών, πρόσεξε διάφορους τρόπους με τους οποίους τα παιδιά τον απέκλειαν.

8. Τα αξιώματα της επικοινωνίας και το παράδειγμα του Βαγγέλη (3/6)

Πώς συνδέεται το δεύτερο αξίωμα της επικοινωνίας με το παράδειγμα του Βαγγέλη;

2ο Αξίωμα της επικοινωνίας:

Κάθε επικοινωνία έχει δύο όψεις: την όψη του περιεχόμενου και την όψη της σχέσης.

Δηλαδή, μία επικοινωνία δεν μεταβιβάζει μόνο πληροφορίες, αλλά ταυτοχρόνως ορίζει και την σχέση ανάμεσα στον πομπό και τον δέκτη. (Watzlawick u.a. 2004: 73)

8. Τα αξιώματα της επικοινωνίας και το παράδειγμα του Βαγγέλη (4/6)

Τι έλεγε η δασκάλα όταν ο Βαγγέλης φερόταν επιθετικά;

A. Στην αρχή

- Βαγγέλη σταμάτα να χτυπάς!
- Βαγγέλη, θα σε πάω αμέσως στον διευθυντή.

B. Αφού άρχισε να παρατηρεί την επικοινωνία ανάμεσα σε όλους

- Παιδιά μην μαλώνετε.
- Ηρεμήστε για να συνεχίσουμε.
- Θα στείλω όλη την παρέα στον διευθυντή.

Η διαφορά στην οπτική της δασκάλας είναι εμφανής.

8. Τα αξιώματα της επικοινωνίας και το παράδειγμα του Βαγγέλη (5/6)

Πώς συνδέεται το τρίτο αξίωμα της επικοινωνίας με το παράδειγμα του Βαγγέλη;

3ο Αξίωμα της επικοινωνίας:

Ο χαρακτήρας μιας σχέσης εξαρτάται από την στίξη των ακολουθιών της επικοινωνίας μεταξύ των επικοινωνούντων (Watzlawick u.a. 2005: 83)

8. Τα αξιώματα της επικοινωνίας και το παράδειγμα του Βαγγέλη (6/6)

Πώς άλλαξε η στίξη στον τρόπο με τον οποίο έβλεπε η δασκάλα τον Βαγγέλη;

- Η δασκάλα έλεγε: *Ο Βαγγέλης δέρνει, οι υπόλοιποι μαθητές τον αποκλείουν.*
- Αφού άρχισε να παρατηρεί όλα τα παιδιά της τάξης, σκέφτεται ότι η επικοινωνία είναι κυκλική και η στίξη μπορεί να μπει και ανάποδα: *οι υπόλοιποι μαθητές τον αποκλείουν και ο Βαγγέλης δέρνει.*

9. Ο μαθητής ως πρόσωπο και η αναγνώρισή του

Ο μαθητής ως πρόσωπο:

- Ο δάσκαλος πρέπει να παρατηρήσει καλά για να δει ως τι παρουσιάζεται ένας μαθητής και να τον αναγνωρίσει έτσι όπως παρουσιάζεται.
- Ο Βαγγέλης δεν ήθελε να είναι ο επιθετικός μαθητής, όπως τον έβλεπαν η δασκάλα και οι συμμαθητές του. Ήθελε να είναι ο αρχηγός της τάξης, που προστατεύει τους συμμαθητές του από τα υπόλοιπα παιδιά του σχολείου. Έτσι ήθελε να τον βλέπουν οι άλλοι. Όταν άρχισε η δασκάλα να τον βλέπει θετικά και να μην τονίζει την επιθετικότητά του ως κάτι πολύ κακό, άρχισε και ο Βαγγέλης να έχει πιο ήπια συμπεριφορά.

10. Βιβλιογραφία

Κωτσάκης, Δ. / Μουρελή, Ε. / Μπίμπου, Α. / Μπουτουλούση, Ε./ Αλεξανδρή, Χ. / Γκέσογλου, Ε. / Καραμανώλη, Κ./ Καρπούζα, Α. / Σπανοπούλου, Ε. (2010): *Αναστοχαστική Πράξη. Ο αποκλεισμός στο σχολείο*. Αθήνα: Νήσος.

Σπανοπούλου, Ε. / Μουρελή, Ε. (2010): Παραδείγματα: Βαγγέλης. Κωτσάκης, Δ./ Μουρελή, Ε./ Μπίμπου, Α./ Μπουτουλούση, Ε. κ.α. (2010). *Αναστοχαστική Πράξη. Ο αποκλεισμός στο σχολείο*. Αθήνα: Νήσος. 45-74.

Watzlawick, Paul / Beavin-Bavelas, Janet / Jackson, Don (2004): *Ανθρώπινη Επικοινωνία και οι επιδράσεις της στη συμπεριφορά*. Χαραλαμπάκη, Κάτια (Επιστ. Επιμ.) Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/2)

- Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:
- Πίνακες
- Πίνακας 1: <αναφορά><άδεια με την οποία διατίθεται> <σύνδεσμος><πηγή><κ.τ.λ>
- Πίνακας 2: <αναφορά><άδεια με την οποία διατίθεται> <σύνδεσμος><πηγή><κ.τ.λ>
- Πίνακας 3: <αναφορά><άδεια με την οποία διατίθεται> <σύνδεσμος><πηγή><κ.τ.λ>

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Eleni Butulussi
«Kommunikation und Sprache: Semantische, pragmatische, psychologische
Aspekte und das Beispiel der Kommunikation in der Schule. Einheit 12:
(Επικ)κοινωνι(α)κές σχέσεις στο σχολείο: Αναστοχαστική Πράξη II:
Βαγγέλης». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή
διεύθυνση: http://opencourses.auth.gr/eclass_courses.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Βασίλης Μποζονέλος
Θεσσαλονίκη, 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

